

Савенко О. О. *Содержание экономической подготовки в кружках внешкольных учебных учреждений.*

В статье раскрыты вопросы содержания экономической подготовки учеников в кружках внешкольных учебных учреждений. Особенное внимание уделено вопросам формирования экономической компетентности.

Ключевые слова: *экономическая подготовка, компетентностный подход, кружок, внешкольные учебные учреждения.*

Savenko O. O. *The Contents of Economical Training in Non-formal Circles.*

The article shows the problem of contents of economical training in non-formal circles.

Keywords: *economical training, competency approach, circle, non-formal educational establishments.*

Тименко В. П.

Президія Національної академії педагогічних наук України

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

У статті актуалізовано проблему дизайн-освіти у вищих навчальних закладах. Запропоновано здійснювати фахову підготовку дизайнерів-дослідників, художників-конструкторів (дизайнерів) і дизайнерів-виконавців з урахуванням вимог нового класифікатора професій.

Ключові слова: *дизайн, педагогіка і психологія дизайн-освіти, художнє проектування.*

У сучасному інформаційному суспільстві інтелектуально-творчий ресурс особистості набуває все вагомішого значення як постійне і надійне джерело підвищення сукупного національного доходу. Світова практика переконливо доводить, що для успішного розвитку суспільства важливо взаємодоповнювати науку, мистецтво і виробничі технології і, особливо, в ході підготовки фахівців з дизайну для різних галузей життєдіяльності суспільства. Наукова, економічна і культурна сфери не лише взаємозалежні, вони глибоко проникають одна в одну, створюючи суспільне середовище, сприятливе для розвитку творчого потенціалу, підприємливості, культурного самовираження майбутніх дизайнерів. Освітньо-культурний синтез естетичного і раціонального, художнього і утилітарного є методологічною основою для розвитку дизайн-освіти, для виявлення і підтримки інтелектуально і творчо обдарованої студентської молоді. Не зважаючи на актуальність сучасної дизайн-освіти, вона не отримала системного й обґрунтованого висвітлення у вітчизняній педагогічній науці і практиці вищої школи.

Генезис та історичну ретроспективу розвитку дизайн-освіти досліджували Р. М. Силко [1], П. М. Татіївський [2]. Окремі проблеми дизайн-освіти виокремлено у працях А. І. Бровченка [3], Г. Є. Максименко [4], В. Ф. Прусака [5].

Встановлено, що дизайн-освіта ХХІ століття має орієнтувати майбутніх фахівців дизайну не лише на пізнання цілісного світу, але й на проектування нової реальності, у якій би краса із доцільністю стали основою архітектонічної творчості, просторового формотворення художників-конструкторів у різних напрямках життєдіяльності українського суспільства.

Художнє проектування має стати не лише методом конструктивної взаємодії особистості із предметним довкіллям, але й інтегрованим навчальним змістом мистецтва і технологій для студентів вищих навчальних закладів : педагогічних, художніх, технічних, культурологічних тощо.

Слід відмітити, що на існує різниця в інтелектуальній обдарованості і творчій обдарованості. Творча обдарованість може бути властивою художнику-графіку чи

художнику-живописцю, для якого задоволення приносить не результат, а процес творчої діяльності. А дизайнер спрямований на результат, на майбутню нову форму матеріального довкілля. А відтак, дизайнеру властива інтелектуальна обдарованість, якою забезпечується гармонійна адаптація людини із середовищем.

Інформаційно-особистісне креативне середовище, яким стимулюється інтегративність бажання-думки-предметної дії, виявляється у проектно-творчій діяльності дизайнера, у взаємодоповнюваності художньої, наукової, технічної творчості. Саме синтез наукової, художньої і технічної творчості утворює нову якість – проект або дизайн. Дизайн – це художнє проектування, у якому забезпечується синтез наукових знань, інженерно-технічного мислення і художньо-образної уяви і об'єкти якого спрямовані на формотворення предметного довкілля (визначення за сучасним словником Святоцького).

У процесі наших досліджень було визначено, що поняття “дизайн” в українських і зарубіжних історичних джерелах позначалося своєрідними термінами: “утилітарна естетика” (термін П. П. Чубинського), “практична естетика” (термін Г. Земпера), “художня праця” (термін А. І. Луначарського), “протодизайн”, “етнодизайн” тощо. Поширеним у мистецтвознавчій літературі, зокрема, класифікаціях мистецтв за О. Нестеренко і М. Каганом, є термін “архітектонічна творчість”, різновидами якої є формотворчо-просторові мистецтва : архітектура, декоративно прикладне мистецтво і дизайн.

Порівняльний аналіз дизайн освіти у різних державах світу свідчить, що провідними дизайнерськими освітніми системами були британська, німецька, італійська та американська. Але на сьогодні ми приглядаємося до дизайну країн – “азійських тигрів”: Китаю, Тайваню, Сингапуру, Південної Кореї, Японії. Саме там у поточний момент дизайн-освіта є системою інтелектуальних змістів, спрямованих у майбутнє. Саме там поширюється поняття “етнічний дизайн”, який не стільки комерційний, скільки екологічний.

Для Заходу проблема художнього конструювання (або дизайну) була самостійною, такою, яку окремо треба було розв'язувати і реалізувати, а про японських фахівців (робітників, інженерів, конструкторів) можна сказати, що вони майже всі природжені дизайнери, творці гарних речей, люди зі смаком. Отже, економічне диво Японії – це швидше диво японського народу – працівника, творця, який не просто уміє чудово працювати, але й працювати так, що його продукція визначається високими естетичними ознаками, смаком, адекватною функціональною відповідністю конкурентноспроможного товару потребам споживачів. Становлення і розвиток українського національного дизайну варто було б здійснювати на методологічних засадах японської дизайн-освіти. Водночас важливим є екологічний напрям дизайн-діяльності, що започатковувався Київським державним інститутом декоративно-прикладного мистецтва і дизайну ім. Михайла Бойчука.

Об'єкти довкілля класифіковані Є. Климовим на такі типи: людина-природа, людина-техніка, людина-людина, людина-художні образи і людина-знакові системи. У ході діагностики дизайн-обдарованості нами з'ясовано, що окрім зазначених дисертанткою ознак “технологічної лінії професійно-творчого мислення майбутніх дизайнерів”, пріоритетне значення для них має емоційно-позитивне ставлення до тих чи інших форм об'єктів довкілля. Так, форми об'єктів середовища “людина-природа” приваблюють дизайнерів ландшафтів, конструкції об'єктів середовища “людина-техніка” є особистісно ціннісними для промислових дизайнерів, середовище “людина-людина” частіше обирають дизайнери костюма, середовище “людина-художні образи” є пріоритетним для дизайнерів інтер'єрів, а от середовище “людина-знакові системи” – це світ графічних дизайнерів (у т.ч. веб-дизайнерів). Отже, кожний із основних напрямів технологічної діяльності людини має відповідний напрям художнього проектування.

В умовах української дизайн-освіти (з її доктриною особистісно зорієнтованого і компетентісного підходів до навчання) взаємодія внутрішнього інформаційно-особистісного, зовнішнього інформаційно-соціального і навчального інформаційно-

педагогічного середовища має стати пріоритетною теоретичною основою для навчального процесу зі всіх спеціалізацій дизайну.

Ми розробили і апробуємо в різних вузах України курс “Педагогіка і психологія дизайн-освіти” і переконані, що енвайронментальний (середовищний) підхід, покладений в основу такого курсу, є необхідним для підготовки майбутніх фахівців дизайну у вищих навчальних закладах. До того ж, у зарубіжній психолого-педагогічній науці уже розвивається новітній напрям “Енвайронментальна психологія” і середовищний зміст освіти.

Отже, методологічною основою експериментального процесу фахової підготовки дизайнерів на сьогодні постає “трикутник” трьох основних функцій сучасного дизайну: комунікативно-естетичної, соціально-культурної і утилітарно-споживчої, а не методологічний трикутник, зумовлений художнім розвитком, художньою культурою і мистецтвом, що характерне лише для мистецьких вищих навчальних закладів.

Окрім фундаментальної підготовки майбутніх дизайнерів з рисунка, живопису, основ композиції, кольорознавства, пластичної анатомії, історії мистецтв, нарисної геометрії, основ екології особливу увагу необхідно звертати на специфіку інформаційно-особистісного середовища майбутніх дизайнерів, на їхнє емоційно позитивне ставлення до форм довкілля і почала вживати у наукових роботах поняття “енвайронментальна психологія”, “психологія дизайн-освіти”, “педагогіка дизайн-освіти”, “основи архітектонічної творчості”.

Наявність професій дизайнера у вітчизняному класифікаторі вимагає сьогодні створення навчально-методичних комплексів типу “університет-коледж”. В такому разі вивчення фахових дисциплін стане систематизованим і послідовним, навчальні плани коледжів і університетів будуть узгоджені, а державні потреби у дизайнерах, зафіксовані новим класифікатором професій, будуть взяті до уваги вищими педагогічними навчальними закладами.

Визначення функцій дизайну доцільно розглядати з урахуванням нового класифікатора професій, де відображено державне замовлення на фахівців з дизайну.

Ми звернули увагу, що комунікативно-естетична функція дизайну виявляється у діяльності дизайнера-дослідника (за класифікатором професій код 2452.1). Це рівень дизайнера-магістра, здатного до наукової творчості у напрямі дизайн-освіти, до розробки сучасної теорії дизайну. Код професії дизайнера-дослідника прирівнюється до професії мистецтвознавця (образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва).

Соціокультурна функція дизайну притаманна художнику-конструктору (код професії 2452.2). Це рівень дизайнера-бакалавра, спроможного продукувати дизайнерські пропозиції, художні проекти. У класифікаторі професій передбачено такі види дизайну для художників-конструкторів: дизайнер візажу, зачісок; дизайнер графічних робіт, мультимедійних об'єктів; дизайнер інтер'єру, меблів; дизайнер одягу, тканин; дизайнер промислових виробів та об'єктів і пакування. Є ще дизайнер ландшафтів, фітодизайнер.

Утилітарно-споживча функція дизайну виявляється на рівні дизайнера-виконавця (код професії 3471). Це рівень молодшого спеціаліста, який виготовляє пошукові макети у відповідності до дизайнерських пропозицій художника-конструктора.

Отже, підготовка майбутніх дизайнерів є актуальною проблемою сучасності, що потребує проведення наукових досліджень, нормативно-правового і практичного забезпечення.

Використана література:

1. Силко Р. М. Розвиток методики прикладного мистецтва Готфрідом Земпером у художньо-промислових школах Західної Європи (друга половина XIX століття): автореферат дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 05.01.03 – технічна естетика / Р. М. Силко. – К., 2002. – 23 с.

2. *Татіївський П. М.* Особливості становлення та перспективи розвитку дизайну в Україні : автореферат дис. на здобуття наук. ступеня канд. техн. наук : спец. 05.01.03 – технічна естетика / П. М. Татіївський. – К., 2002. – 23 с.
3. *Бровченко А. І.* Формування фахової компетентності з основ етнодизайну у майбутніх учителів трудового навчання : автореферат дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 – теорія та методика трудового навчання / А. І. Бровченко. – К., 2011. – 21 с.
4. *Максименко Г. Є.* Формування художньо-графічних умінь майбутніх дизайнерів у процесі вивчення фахових дисциплін : автореферат дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти / Г. Є. Максименко. – К., 2009. – 20 с.

Тименко В. П. Подготовка будущих дизайнеров в высших учебных заведениях

В статье актуализирована проблема дизайн-образования у высших учебных заведениях. Предложено осуществлять профессиональную подготовку дизайнеров-исследователей, художников-конструкторов (дизайнеров) и дизайнеров-исполнителей с учетом требований нового классификатора профессий.

Ключевые слова: дизайн, педагогика и психология дизайн-образования, художественное проектирование.

Tymenko V. P. Training of Future Designers in the Universities.

In the article the problem of design education is actual at higher educational establishments. It is suggested to carry out professional preparation of designers-researchers, artists-designers (designers) and designers-performers taking into account the requirements of new classifier of professions.

Keywords: design, pedagogics and psychology are a design of education, artistic planning.

Ткаченко Л. І.

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України

**СМИСЛ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ЗА СПАДЩИНОЮ Г. С. СКОВОРОДИ :
ОСВІТНЬО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ**

У статті розкрито смисл розвитку особистості за спадщиною Г. С. Сковороди в освітньо-педагогічній площині. Виокремлено такі складові смислу як онтологічне самоосягнення людини в світі, елітарність і самоздійснення (досягнення щастя) особистості.

Ключові слова: розвиток особистості, смисл, Г. С. Сковорода.

Неупереджені оцінки поступу сучасної цивілізації висувають перед освітою завдання, пов'язані із новим поглядом на людину, її місцем в суспільстві, а отже й переосмислення методологічних і педагогічних засад розвитку освіти. Сучасна педагогічна наука (І. А. Бех [3], І. А. Зязюн [5], О. Я. Савченко [13], С. Д. Максименко [10]) і філософія освіти як базисна її складова (В. П. Андрущенко [1], В. Г. Кремень [9], М. І. Михальченко [2]) позиціонують розвиток особистості як наріжний камінь і визначальний фактор самоздійснення і життєвого успіху не лише окремої людини, а й суспільства в цілому. Н. А. Кавалерова, Н. В. Іванова зазначають, що “проблема людини носить інтеграційний та синтетичний характер, що і робить її однією із визначальних у виборі освітніх пріоритетів сучасності” [7, с. 64]. Мета освітнього процесу формулюється В. Г. Кременем як “формування творчих здібностей людини, ... перенесення центру діяльності на людину – її творчість, розум, уяву, волю” [8, с. 3].

Дослідження спадщини Г. С. Сковороди виявляють сторони його викладацької діяльності (Д. І. Багалій, Л. М. Василенко, Г. П. Гребенна, В. Ф. Ерн, О. Р. Мазуркевич, А. М. Ніженець, Д. Чижевський та ін.), загально-педагогічні (В. М. Алтухов, Н. І. Буяновська, М. І. Демков, А. М. Доценко, В. П. Коцур, І. П. Кузнецов, С. А. Литвинов, С. Ф. Русова, Д. Тетеріна-Блохін, Л. В. Ушкалов та ін.) і виховні погляди (О. Г. Дзевєрін,